Eduskunta
Talousvaliokunta

tav@eduskunta.fi

Asia: Talousvaliokunnan lausuntopyyntö HE 88/2023 vp

Valtiokonttorin lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 88/2023 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Valtiokonttorin lausuntoa takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain muuttamista koskevan lainsäädännön osalta. Hallituksen esityksellä muutettaisiin muun ohella voimassa olevaan lakiin takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä (275/2023, ”sähköhyvityslaki”) sisältyvää määräaikaa, jonka puitteissa sähköyhtiöiden tulee hakea Valtiokonttorilta korvausta maksamistaan sähköhyvityksistä sekä määräaikaa, jonka puitteissa Valtiokonttorin tulee maksaa korvaukset sähköyhtiöille. Lausuntopyynnön johdosta Valtiokonttori lausuu asiassa seuraavaa:

Yleistä:

Valtiokonttori pitää esitettyjä muutoksia kokonaisuudessa tarpeellisina keinoina turvata y-tunnuksella sähkösopimuksen rekisteröineiden kuluttaja-asiakkaiden Energiavirastolle tekemien hakemusten tosiasiallinen käsittely sekä kyseisten hakemusten perusteella maksettujen sähköhyvitysten korvaaminen sähköyhtiöille. Valtiokonttori on saanut syksyn 2023 aikana useilta sähköyhtiöiltä tiedusteluja mahdollisuudesta jättää täydentäviä korvaushakemuksia maksetuista sähköhyvityksistä myös sähköhyvityslaissa asetetun määräajan 31.10.2023 jälkeen. Tarve korvausten viivästyneelle hakemiselle johtuu Valtiokonttorin käsityksen mukaan pääasiassa tarkasteltavassa hallituksen esityksessä kuvatusta, Energiavirastolle ennakoitua enemmän tehdyistä y-tunnusasiakkaiden sähköhyvityshakemuksista sekä niiden manuaaliseen käsittelyyn liittyvistä työläistä käsittelyvaiheista. Voimassa olevan lain puitteissa Valtiokonttorin ei ole ollut mahdollista vastaanottaa maksettuihin sähköhyvityksiin perustuvia korvaushakemuksia enää 31.10.2023 jälkeen, eikä Valtiokonttori voi maksaa sähköyhtiöille korvauksia 30.11.2023 jälkeen.

Esitetyt määräaikojen muutokset vaikuttavat väistämättä Valtiokonttorin henkilöstöresurssitarpeisiin korvausten haun ja maksatuksen jatkuessa aiemmin ennakoidusta poiketen myös vuoden 2024 aikana. Korvausten toimeenpanon

lisäksi Valtiokonttori tulee suorittamaan maksettujen korvausten laillisuusvalvontaan liittyviä jälkikäteisiä tarkastuksia vuoden 2024 aikana. Hallituksen esityksen viranomaisvaikutuksia koskevan osion mukaisesti Valtiokonttori arvioi esityksen luoman lisäresurssitarpeen vastaavan noin yhtä henkilötyövuotta. Valtiokonttorin toimintaa koskeviin määrärahoihin ei esitetä tässä vaiheessa lisäyksiä, vaan aiheutuvat lisäkustannukset katettaisiin Valtiokonttorille aiemmissa vaiheissa kustannustukien toimeenpanoon varatuista määrärahoista.

Yksityiskohtaiset kommentit:

Sähköhyvityslain 6 §:n 4 momenttia muutetaan siten, että loppukäyttäjän Energiavirastolle tekemään sähköhyvityksen maksatusta koskevaan hakemukseen tulisi sisältyä selvitys kotitalouskäytön osuudesta hakijan sähkön kulutuksesta marras- ja joulukuussa 2022 sekä tammikuussa 2023. Lisäksi 6 §:n 4 momenttiin lisättäisiin määräaika, johon mennessä loppukäyttäjällä on oikeus tehdä Energiavirastolle vaatimus virheen korjaamisesta. Valtiokonttori pitää esitettyjä tarkennuksia kannatettavina. Erityisesti virheen korjaamista koskevan hakemuksen määräajan 15.1.2024 voidaan katsoa vaikuttavan suoraan myös Valtiokonttorin toimeenpanovastuulla olevien tehtävien ennakoitavuuteen. Valtiokonttori pitää esitettyä määräaikaa riittävänä ottaen huomioon, että lain voimassaolon oli alun perin tarkoitus päättyä 31.12.2023. Näin ollen ei voida pitää odottamattomana, ettei virheen korjaamista koskevia hakemuksia voi tehdä enää pitkään lain alkuperäisen voimassaolon päättymisen jälkeen.

Sähköhyvityslain 8 §:ää muutetaan määräaikojen suhteen niin, että sähköyhtiöiden tulisi jättää täydentävät korvaushakemuksensa Valtiokonttorille viimeistään 31.5.2024. Korvaushakemukset voisivat koskea ainoastaan Energiaviraston sähköhyvityslain 6 §:n 5 momentin nojalla tekemiin päätöksiin perustuvia sähköhyvitysten maksatuksia. Valtiokonttorin tulisi puolestaan korvata sähköhyvitysten maksatukset sähköyhtiöille viimeistään 30.6.2024. Vaikka haku- ja korvausten maksatusaikataulun pidentäminen yli puolella vuodella alun perin suunnitellusta sitoo resursseja niin sähköyhtiöissä kuin sähköhyvityksiä käsittelevissä viranomaisissakin ennakoitua kauemmin, esitettyjä määräaikojen pidennyksiä voidaan kuitenkin pitää Valtiokonttorin näkemyksen mukaan tarpeellisina toimina asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Kyseisillä muutoksilla varmennetaan Energiavirastolle riittävä käsittelyaika y-tunnuksellisten loppukäyttäjien hakemusten käsittelemiseksi ja siten hyvitysprosessin loppuun viemiseksi. Määräaikojen pidennystä voidaan pitää tarpeellisena myös siksi, että sähköyhtiöiden korvaushakemukset voisivat jatkossakin koskea vain sähköhyvityksiä, joiden maksua koskeva sähköenergialasku on lähetetty loppukäyttäjälle ennen korvaushakemuksen jättämistä.

Esitettyjä lainmuutoksia valmisteltaessa on käyty keskustelua Valtiokonttorin kyvykkyydestä käsitellä sähköyhtiöiden korvaushakemukset lyhimmillään kuukauden määräajassa. Valtiokonttori toteaa pyrkivänsä käsittelemään sille tehtävät korvaushakemukset mahdollisimman nopeasti korvaushakemuksen saatuaan. Sähköyhtiöiden korvaushakemusten aikatauluissa on ollut yhtiökohtaisia eroja ja ainakin osan yhtiöistä voidaan jatkossakin olettaa hakevan korvauksia hyvissä ajoin ennen laissa säädettyä määräaikaa. Lisäksi Valtiokonttori katsoo vuoden 2024 aikana tapahtuvan korvauskäsittelyn olevan aiempaa yksinkertaisempaa, sillä sähköhyvitysten maksatukset perustuvat tällöin ainoastaan Energiaviraston sähköyhtiöille antamiin päätöksiin, joita myös Valtiokonttori voi hyödyntää

korvaushakemusten asianmukaisuuden varmentamiseksi. Valtiokonttori pitää näin ollen esitettyjä määräaikoja riittävinä. Valtiokonttori on tiedottanut lokakuun 2023 aikana sähköyhtiöitä täydentävien korvaushakemusten tekemiseksi. Valtiokonttori on ohjeistuksessaan korostanut, että esitettävät muutokset koskisivat ainoastaan Energiaviraston päätöksiin perustuvia sähköhyvitysten maksatuksia ja pyytänyt sähköyhtiöitä kiinnittämään muilta osin huomiota voimassa olevan lain mukaiseen korvausten hakuaikatauluun 31.10.2023. Valtiokonttori pitääkin tärkeänä, että korvausten hakemista koskeva määräajan pidennys on määritelty laissa nyt esitetyllä tavalla riittävän selvästi ja tarkkarajaisesti.

Sähköhyvityslain 8 §:ään esitetään myös tehtävän tekninen korjaus Valtiokonttorille hakemuksen yhteydessä toimitettavien tietojen osalta. Lisäksi esitettävillä muutoksilla rajattaisiin sähköyhtiöiden velvollisuutta toimittaa Valtiokonttorille sähköhyvityksen maksatusajan tilinpäätöstietoja. Esitetyn teknisen muutoksen voidaan katsoa tukevan Valtiokonttorin sähköhyvitysten maksatusta koskevaa jälkikäteistä tarkastustoimintaa. Tilinpäätöstietojen toimittamisvelvollisuutta koskevalla rajauksella ehkäistään toisaalta jälkitarkastustoimien tarpeeton venyminen vuodelle 2025. Esitetyllä rajauksella ei Valtiokonttorin näkemyksen mukaan olisi myöskään heikentävää vaikutusta Valtiokonttorin suorittamien korvausten laillisuusvalvontaan, sillä Valtiokonttori voi vuoden 2024 aikana maksaa sähköyhtiöille korvauksia ainoastaan Energiaviraston antamiin päätöksiin perustuvista sähköhyvityksistä. Valtiokonttori voisi siten varmistua sähköyhtiöille maksamiensa korvausten laillisuudesta tarkastelemalla yhtiöiden tilinpäätöstietojen sijaan Energiaviraston päätöstietoja. Esityksen perusteluissa on käsitelty kattavasti kyseisten päätöstietojen vaihtoa viranomaisten välillä valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Valtiokonttori pitääkin kyseisiä tiedonvaihtoon liittyviä perusteita toimintaa selkeyttävinä.

Sähköhyvityslain 12 §:n mukaan lain voimassaoloa jatkettaisiin 30.6.2024 saakka. Esitetyt muutokset tulisivat voimaan mahdollisimman pian, minkä lisäksi säädettäisiin erikseen ennen esitettävän lain voimaantuloa tehtyihin korvaushakemuksiin sekä niiden korvaamiseen sovellettavista määräajoista. Valtiokonttorilla ei ole huomautettavaa lain voimassaolon taikka esitetyn siirtymäsäännöksen suhteen.

Toimialajohtaja Liisa Räsänen

Palvelupäällikkö Tuomo Yliluoma